

kopravnost in to ne le na Češkem, temveč tudi drugod. Dokler pa vlada dela razlike mej Češko in drugimi deželami češke krone, jo pa zastopniki češkega naroda ne morejo vestno podpirati. Nemci pa tudi izvršenju narodni enakopravnosti ne morejo ugovarjati, ker je to le izvršenje ustave. Če bode češki narod videl, da so zmerni možje dosegli take uspehe, da tudi brez češkega državnega prava zanj ni nobene nevarnosti več, ne bode več poslušal skrajnih elementov, temveč se bode oklenil svojih previdnih voditeljev.

Tedaj bode pravi čas za pogajanja. Ko bodo Čehi zares v vseh treh deželah popolnoma enakopravni z Nemci, tedaj se bodo z njimi lahko pomenili, kako naj se stvari uravnajo, da bode obojim ugodnejše, ali naj se razdele okraji po narodnostih zastran ložje uprave. Dokler pa Čehi neso enakopraven faktor, tudi češki narod ne more imeti pravega zaupanja v kake take dogovore, ker si vselej misli, da bi silnejši Nemci zopet Čehe kako opeharili. Z izvedenjem narodne enakopravnosti izgine velik del narodnega vprašanja in s tem večjidel sedanjega strankarskega nasprotja. Glavni del sprave bi že bil s tem tako rekoč dosežen.

Stališče za vlado je pa tem ugodnejše, ker narodno enakopravnost lahko izvaja v glavnih stvareh naredbenim potom, ni jej treba vprašati za dovoljenje nobenega postavodajnega zastopa. Na ta način pa tudi vlada na Dunaju v državnem zboru dobi trdno podporo proti levičarjem, ko bi jej hoteli delati kake sitnosti. Češki zastopniki jo bodo morali podpirati, kajti silili jih bodo volilci. Nemci bodo pa spoznavši, da ji njih mogočnosti odklenkalo, da so minuli časi, ko so gospodovali v Avstriji in se več ne povrnejo, tudi mnogo spravljujejši postali. Videč da sami ničesar ne opravijo bodo podali Čehom roko v spravo, katere jim ti gotovo ne bodo odtegnili. Mej češkim narodom jih je mnogo, ki že že konca narodnih bojev, ki ovirajo drug narodni razvoj, in vsi ti bodo z veseljem pozdravili konec narodnemu boju, ako je le to mogoče brez nevarnosti za obstanek češkega naroda v vseh pokrajinah češke krone.

Politični pregled.

Delegacije so v torek se zaključile. Naš slovenski delegat Pfeifer se večkrat oglasil. Pri vojnem proračunu se je priteževal, da se je slovenščina odpravila kot polkovni jezik pri sedmem polku, če tudi je nad 20 % slovenskih vojakov in zahteval, da se narodnostno razmerje pri tem polku preišče. Rekel je, da je razžaljivo za častnike, če se od njih trdi, da se ne morejo naučiti slovenščine, od slovenskih prostakov se pa zahteva, da se priučijo družnega deželnega jezika. Dokazoval je, da je tudi v vojaškem interesu, da se spoštuje materinščina. Potem je govornik še omenil, da bi bilo pač umestno, da vojna uprava proda ljubljanskemu mestu vojaško bolnico za primerno ceno in zgradi novo bolnico zunaj mesta na zdravejšem kraju. To je sedaj tem bolj umestno, ker se prestavi tudi civilna bolnica iz mesta. Minister je odgovoril, da bode narodnostne razmere pri koroškem polku dal znova preiskati. On je pa od koroškega deželnega oblastva izvedel, da je v tem polku jedva 10 % vojakov. Temu se ne čudimo,

ker gospodje v Celovci bi pač najraje vse koroške Slovence utajili. Če bo minister prašal tudi sedaj koroško deželno vlado, potem ne pričakujemo, da bi premenil svojo naredbo. Glede vojaške bolnice je pa izjavil, da je to le denarna stvar.

Agitacija, za občno volilno pravico se je začela po več krajih v Avstriji. V nedeljo je bil tak shod tudi v Ljubljani. Vlada shodov ne brani v zaprtih prostorih, ne pusti po taborov pod milim nebom. Delavci hoteli so tabore v ta namen prirediti v več krajih na Češkem in Moravskem, pa se jim to ni dovolilo. Vsled tega so nekoliko razgrajali in so jih več zaprli. Občno volilno pravico je pač v marsikaterem oziru opravičena, ali vendar mislimo, da bi bil prehod k občni volilni pravici malo prevelik. Vpeljejo naj se najprej direktne volitve v kmetskih občinah, potem pa polagoma razširja volilno pravico. Sedaj tuli še ni ljudstvo dosti izobraženo za občno volilno pravico. Priporočalo bi se, da bi že v šolah otroke poučevali o uredbah v ustavni državi, da bi vsi dobro vedeli, kako važne so volitve in vedeli volilno pravico prav in s premisljivostjo porabiti. Reči pa moramo, da ima občna volilna pravica to prednost, da se pri volitvah manj deluje z denarjem. Nekaj desetih volilcev še kdo poskusi pridobiti z denarjem ali pijačo, stotin ali celo tisočev volilcev pa ne bode noben kandidat podkupoval in gostil.

Češki Nemci. — V nedeljo je bil v Pragi shod češke nemške stranke. Sešli so se bili deželni poslanci in odposlanci iz vseh nemških krajev. Govorilo se je o sedanjem političnem položaju in sklenilo resolucijo, da naj nemški poslanci začno najstrožjo opozicijo proti vladi, ako upravnim potom ne osnuje novega okrožnega sodišča v Trutnovu. Kakor opozicijo so mislili, neso naravnost povedali. Poprej se je od strani priporočalo, da bi Nemci kar ostavili deželni zbor. Na tem shodu se pa o tem ni govorilo. Plenerja ni bilo na shod. Najbrž ni prišel, da se mu ni bilo treba izreči na nobeno stran. Boji se zameriti vladi, stranki pa tudi.

Nemčija. — Volitve v državni zbor so dovišene. V 393 okrajih bilo je voljenih: 49 konservativcev, 12 članov državne stranke, 16 narodnih liberalcev, 3 člani svobodomiselnih združitve, 80 članov centra, 12 Poljakov, 3 protisemiti, 24 socijalnih demokratov, 1 liberalec, 1 Danec, 2 kandidata kmetske zaveze, 7 Alzačanov in 4 člani južnonemške ljudske stranke. Ožjih volitev je treba 179. Privržencev in nasprotnikov vojaške predloge je zelo ednako število in ožje volitve še-le bodo pokazale, če ima vojaška predloga večino za seboj.

Nemčija in Rusija. — Nemški cesar in ruski car se baje meseca julija ali avgusta snideta nekje na morji. Vsakterega spremljal bo oddelek brodovja. Car bode potem nemškega cesarja spremil do kake nemške luke.

Srbija. — V slovesni seji, ki jo je imela skupščina dne 16. t. m., je kralj izjavil v prestolnem govoru, da je moral odstraniti regentstvo, ki je zlorabilo njegovo mladost v svrhu, da je izpodkopavalo ustavo. Z zadoščenjem je naglašal kralj, da je narod z navdušenjem pozdravil njegov korak in da ga je tudi inozemstvo prav sodilo. Mej drugim je na to kralj storil prisego na ustavo. Zbor je kralja navdušeno pozdravljal. — Kabinet je dal ostavko, na kar je kralj zopet Dokiča poveril in potrdil ministersko listo. Izvzemši Franasoviča, na katerega mesto stopi Sava Gruič, ostanejo vsi ministri na svojih mestih. — Govori se, da se bode kralj Aleksander v kratkem poročil. Mnenje je, da bo nevesta najbrže hči grškega kralja, princezinja Marija.

Rusija in Bolgarija. — Ruska vlada je baje sklenila zopet tirjati Bolgarijo, da ji poplača zapale okupacijske stroške v l. 1878 in 1879. Nemško zastopstvo v Sofiji se je naprosilo, da Bolgarijo v imenu Rusije na to opozori. Zahteva se iz početka 2 milijona rubljev. Če se izplača ta svota, dolguje potem Bolgarija Rusiji še 3,018.250 rubljev.

Francija. — Obolel je precej nevarno republičanski predsednik Carnot. Nekateri listi sicer poročajo, da se mu je že na bolje obrnilo in da mu celo že v postelji ni treba več biti, vendar pa se z druge strani bolezen Carnotova slika za nevarno, ki bi znala imeti zle posledice. — V Franciji sprožila se je misel, da naj bi se za vojaštvo ne popolnoma sposobni mladeniči, ki so todobno odločeni v to, da za časa vojne opravljajo pomočna dela, že za časa miru v tako službo klicali, da se tako razbremenijo čete. S tem pomnožila bi se francoska vojska za 20.000 mož. — Torej tudi na francoskem mislijo na pomnožitev vojske.

Francija in Rusija. — Trgovinska pogodba sklenjena mej tema dvema državama podpisala se je te dni Rusija znižala je carino za nafto za polovico dosedanje carine. Tudi je Rusija znižala carino za glasbene instrumente, volneno blago in poljedelsko orodje. — Poroča se, da bo rusko vojaško brodovje vrnilo francoski obisk v Kronstadtu in se na povratku iz Amerike ustavilo v francoski luki Brest ali Cherbourg. Zatrjuje se, da se bo rusko brodovje še v drugih francoskih lukah ustavilo.

Rusija. — Po nekem poročilu iz Petrograda izdal se bode o novem letu 1894. ukaz, s katerim se bode naredil konec pošiljanju kaznjencev v Sibirijo.

Zjedinjene države in Havajski otoki. — Predsednik Zjedinenih držav, Cleveland, je menda odklonil vtelesenje Havajskih otokov z Zjedinenimi državami in je priporočil otočanom, da naj zopet posade na prestol prognano kraljico Lili-nokalani.

Anglija in Zjedinjene države. — Dolenja zbornica angleška sklenila je ednoglasno naprositi vnanji urad, da prične z severoamerikansko vlado pogajanja glede pogodbe, po kateri naj bi vse mej Veliko Britanijo in Zjedinenimi državami nastale prepire razsojal posebni razsodniški odbor. To razsodniški odbor naj bi bil stalen. — To misel, ki je vzbudila v Ameriki in v Angliji nepopisno navdušenje, sprožil je milijonar Andrews Carnegie. — To je že en korak do razoroženja velvlastij. Da bi pač tudi druge države posnemale Anglijo in Ameriko.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Leta 1833. so pa iz vzhodnih držav kar drli priseljenci. Poprej se skoro dvajset let potem, ko je John Kinzie (zadnjič je stalo po pomoti Kindie) prišel v te kraje, skoro nikdo ni zmenil za te rodovitne pokrajine, sedaj so pa kar drli tja. Kakor gobe po dežji rastle so hiše iz tal. V dveh mesecih se je sezidalo skoro poldrugisto hiš v Čikagu. Mnogi priseljenci se pa niso stalno naselili, temveč so hiteli še dalje na zapad. Prihajali so pošteni kmetovalci in obrtniki, še več pa razni klateži in hudodelci. Okrog reke Čikaga se je začelo živahno življenje. Bilo je polno ljudij, upajočih na zapadu hitro obogateti.

Prve hiše so bile seveda neznatne kočice. Hotelov ni bilo. Nekateri krčmarji prenočevali so ljudij v nizkih lesenih kočah. O kacic rednih ulicah se tedaj v Čikagu ni moglo govoriti. V novembru tega leta je že začel v Čikagu izhajati prvi list „Chicago Democrat“, ki je imel sprva le nekaj čez sto naročnikov. V jedni prvih števil

je naznanil list, da so Indijani odstopili Zjedinenim državam veliko zemlje v severnem Illinoisu in južnem Wisconsinu, v Indijani in Michiganu in se zavezali, da se naselijo o reki Missouri. Ta novica je vspeh budila prebivalce vzhodnih mest, da so še bolj hiteli na zapad. Sedaj so prihajali na stotine, da celo na tisoče in večkrat skoro za novo prišleče v Čikagu ni bilo prostora. Začelo se je skrbeti za redno zvezo z drugimi deželami. Sprva je po dvakrat na teden prihajala pošta iz vzhodnih držav in to največ z izseljenci. Parnik Pionir je vozil mej Čikago in sv. Jožefom na nasprotni strani jezera v michiganski državi. Slednji dan je prišlo po več težkih voz z naseljenci. Dne 6. junija 1834 došel je prvi parnik direktno od Erijskega jezera v Čikago in dne julija tega leta je prišla prva velika jadernica v čikaško pristanišče. Mnogo krajev, kjer je sedaj mesto, je pa tedaj bil še gozd. Tudi so to leto še v Čikagu ustrelili medveda.

Vsled prihajanja tujcev se je svet jako podražil. Vlada je svoj svet prodajala vedno v isto ceno, ali pokupili so ga špekulantje, ki so ga potem prodajali desetkrat, dvajsetkrat, da celo več kakor stokrat dražje.

Jedva so špekulantje se prilastili kak svet, takoj so dali napraviti načrte za bodoča mesta in jih razširjevali po vzhodnih mestih, da za svet dobe kupcev. Na papirji se je tako osnovalo mnogo mest, katera se v resnici nikdar niso zidala. Posebno Čikažani so postali skoro vsi špekulantje s svetom. Godile so se velikanske sleparije, napravljeni načrti so kazali lego krajev najugodnejšo in na njih so bile reke, katerih v resnici ni. Cele pokrajine so bile od špekulantov že razdeljena za mestna stavbišča.

Tudi razne banke so pospeševale te sleparije z izdajo nezaloženih bankovcev. Leta 1837. je pa prišel polom, mnogo denarnih zavodov je ustavilo plačila in posledica temu je bila, da je tudi svet na zapadu jel padati v ceni. K sreči pa Čikažani niso dosti zgubili, temveč špekulantje v velicah vzhodnih mestih, ki so bili od čikaških in drugih špekulantov pokupili cele pokrajine na zapadu.

Ta polom pa razvoja čikaškega mesta ni preprečil, temveč ga je le pripravil na bolj naravno in trdnejšo pot. Leta 1836. je Čikago že štelo blizu 4000 prebivalcev in 450 ladij je bilo prišlo v pristanišče. Da ni bilo pri tolikem priseljenji več prebivalcev, prihajajo od tod, da je večina, posebno razni klativitezi, le hitela še dalje na zapad.

Leto 1837. je pomenljivo za Čikago, kajti tega leta je bilo proglašeno za mesto. Prihodnje leto se je v Čikagu osnovalo prvo gledališče, ki je pa bilo leseno. Štiri leta pozneje se je osnovala poštna zveza z Novem Yorkom po trikrat na teden. Kako malo je tedanje mesto imajoče 10.000 prebivalcev bilo podobno sedanjemu, vidno je iz tega, da je to leto moralo županstvo prepovedati, da naj ne puste prešičev letati po trgu, ker ovirajo promet.

Že v začetku čikaškega mesta so se močno priseljevali Nemci, ker se že iz tega vidi, da že 1845. leta v